

2025-01-31

Socialstyrelsen
Handläggare Kim Norman
Kim.Norman@socialstyrelsen.se

Remissvar: förslag till Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2025:x) om ansökan om fastställande av kön i vissa fall, Dnr 4.1-88212/2024

Psykologförbundet har beretts möjlighet att inkomma med skriftliga synpunkter på rubricerade förslag till föreskrifter med tillhörande konsekvensutredning.

Övergripande synpunkter

Psykologförbundet vidhåller de synpunkter vi framförde med anledning av Socialstyrelsens arbete med att ta fram föreskrifterna (se bilaga). Det som går att intyga i en enklare prövning, enligt den ordning som nu föreslås, är endast att individen vid det aktuella tillfället uttrycker att den upplevda könsidentitet inte överensstämmer med det kön som framgår av folkbokföringen och förstår vad ett juridiskt könsbyte innebär.

Bedömningen av en individs könsidentitet och huruvida en individ kommer att leva med ny könsidentitet under överskådlig tid kräver betydligt mer fördjupad utredning under flera års tid, där man följer individen med återkommande kontakter. Det är utredningar som i dag utförs på högspecialiserade enheter av multiprofessionella team, där psykologer med ofta specialistkompetens inom barn- och ungdomspsykologi eller neuropsykologi ingår.

Förbundet är absolut för en ordning som bygger på självbestämmande och gör det enklare för individer att juridiskt byta kön – det är en rättighetsfråga. Vår poäng här är att Socialstyrelsen via den föreslagna föreskriften riskerar att bygga upp en omfattande och kostsam byråkratisk struktur som blir tämligen tandlös. Det är högst oklart vad man vinner i jämförelse med en ordning där individen söker direkt till Skatteverket för byte av juridiskt kön, och som kan motivera de ökade kostnaderna för skattebetalarna. Vi vill därför understryka vikten av att Socialstyrelsen noga följer upp effekterna av föreskriften och den beslutsstruktur som nu läggs fast.

Med detta sagt har förbundet förståelse för att Socialstyrelsen måste ta fram föreskrifter och tillskapa en ordning för prövning av könsidentitet i linje med lagstiftarens intentioner. Det är också vår ambition att bidra till att denna ordning blir så enkel och välfungerande som möjligt för individernas och samhällets bästa.

Synpunkter på några detaljförslag i föreskriften

2.3.2 Yrkeskategorier som ska vara behöriga att skriva intyg

Psykologförbundet ställer sig bakom förslaget att intyget som ska bifogas en ansökan enligt 2 § lagen om fastställande av kön i vissa fall ska vara utfärdat i en verksamhet som omfattas av HSL, av en

- Legitimerad läkare
- Legitimerad psykolog
- Legitimerad psykoterapeut, eller
- Legitimerad hälso- och sjukvårdskurator.

Enligt förbundet är det rimligt att flera relevanta legitimerade yrkeskategorier har behörighet att skriva intygen, gärna sådana som verkar i primärvården och övrig vård som finns nära invånarna. Detta eftersom tillgängligheten är högt prioriterad och det ska vara en enkel prövning. Samtidigt är kravet på legitimation och kopplingen till HSL högst relevant. Det fyller en kvalitets- och säkerhetsfunktion, möjliggör tillsyn av IVO och sätter vissa hinder för att det uppstår en marknad av oseriösa aktörer kring intygsskrivandet.

2.3.3 Prövningen av könsidentitet och vad intyget ska innehålla

Psykologförbundet kan konstatera att det som Socialstyrelsen här föreslår att intyget ska innehålla är i linje med lagstiftarens intentioner och i den meningen rimligt. Som förbundet tidigare konstaterat är emellertid det som går att intyga vid en enkel prövning i realiteten begränsat till vad individen uttrycker vid besökstillfället.

Psykologförbundet delar uppfattningen att beslutsunderlaget i normalfallet inte bör kompletteras med journalanteckningar eller annan dokumentation.

Sveriges Psykologförbund

Ulrika Edwinson
Förbundsdirektör

Per Johansson
Samhällspolitisk strateg

Bilaga

Synpunkter på föreskrifter till lagen (2024:238) om fastställande av kön i vissa fall

Psykologförbundet har beretts möjlighet att inkomma med skriftliga synpunkter med anledning av Socialstyrelsens arbete med framtagande av föreskrifter till lagen (2024:238) om fastställande av kön i vissa fall.

I utkast till lagrådsremiss *Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen och ändring av det kön som framgår av folkbokföringen* föreslog regeringen att ändring av juridiskt kön i folkbokföringen som huvudregel ska bygga på självbestämmande. Psykologförbundet tillstyrkte förslaget med motiveringen att samhället genom detta (liksom övriga lagförslag i remissen) stärker mänskliga rättigheter för både barn och vuxna i Sverige. Samtidigt betonade förbundet vikten av att nogsamt följa utvecklingen av vad lagändringen innebär, inte minst gällande den psykiska hälsan för berörda. Som exempel kan självbestämmande för barn när det gäller en potentiellt komplex psykologisk process som byte av juridiskt kön behöva kompletteras med tillgång till professionellt stöd för barn och/eller vårdnadshavare.

I den lagändring som bifölls den 17 april 2024 (och som träder i kraft den 1 juli 2025) valde riksdagen att frånga principen om självbestämmande vid byte av juridiskt kön och ställa krav på medicinsk prövning, visserligen enklare sådan jämfört med i dag. Tillstånd till ändring av juridiskt kön ska sedan ges av Socialstyrelsen.

Enligt vad Socialutskottet förde fram i sitt betänkande bör det normalt sett räcka med en enklare medicinsk utredning för att kunna bedöma om sökandens upplevda könsidentitet stämmer överens med det kön som framgår av folkbokföringen och huruvida det kan antas att sökanden kommer att leva i denna könsidentitet under överskådlig tid.

Psykologförbundet menar att lagändringen genom Socialutskottets ställningstagande här blir ytterst motsägelsefull. Bedömningen av huruvida en individ kommer att leva med ny könsidentitet *under överskådlig tid* kräver fördjupad utredning som pågår under flera års tid där man följer individen och har återkommande kontakter. Det är utredningar som i dag utförs på högspecialiserade enheter av multiprofessionella team, där psykologer med ofta specialistkompetens inom barn- och ungdomspsykologi eller neuropsykologi ingår. I arbetet med dessa utredningar utgår man också från de riktlinjer och kunskapsstöd kring könsdysfori som Socialstyrelsen tagit fram.

Vad en seriös vårdaktör kan intyga i en enklare prövning är i princip endast om individen vid det aktuella tillfället uttrycker att den upplevda könsidentitet inte

överensstämmer med det kön som framgår av folkbokföringen och förstår vad ett juridiskt könsbyte innebär.

Enligt Psykologförbundet bör Socialstyrelsen efterfråga ett förtydligande av lagstiftaren om vad som egentligen ska vara överordnat i den nya lagen som träder i kraft nästa år. Är det enklare utredning och en så enkel process som möjligt eller att samhället ska pröva om viljan att byta kön kan antas vara bestående? Det senare kräver således en mer fördjupad och komplex utredning som tar tid. Vi menar att myndigheten får svårt att ta fram föreskrifter, kunskapsstöd och informationsmaterial med mera som kan vägleda och ge tydlighet utan ett sådant klargörande.

Sveriges Psykologförbund

Ulrika Edwinson
Förbundsdirektör

Per Johansson
Samhällspolitisk strateg